(ZEITUNGSDRUCKSACHE) Ч. 16. 18. квітня 1943 Рік І.

ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ

РЕДАКЦІЯ:
Краків, Ожешкової 7.
Тел. 104-81.
АДМІНІСТРАЦІЯ:
Краків, Райхсштрассе 34.
Тел. 230-39.

ТИЖНЕВИК
„Cholmer Land" Wochenausgabe
SCHRIFTLEITUNG: Krakau, Orzeszkowagasse 7. — Fernruf 104-81
VERWALTUNG: Reichsstrasse 34. — Fernruf 230-39, 146-42

ПЕРЕДПЛАТА:
Чвертьрічно — 3.50 зл.
піврічно . . . 7.— зл.
Ціна прим. 30 сот.

Воєнне звідомлення

ГОЛОВНА КВАТИРА ФЮРЕРА, 12. 4. — Головне Командування Німецьких Збройних Сил подає:

В очищувальних боях на північ від Ізюма знищено два ворожі сов. курені. Зрештою зголошено зі східного фронту лише безуспішні місцеві атаки большевиків на кубанський мостовий причілок і на південь від озера Ладоґа.

У Тунісі наші тилові частини ставили завзятий спротив походові противника в районі Кайруану і Зус та щораз зупинювали просування ворожих чоловиих панцирних військ. Серед постійних боїв німецько-італійські боєві групи відсунулися на північ і в ході тих рухів та після плянового знищення всіх важних для війни споруд евакували Сфакс і Кайруан. Ескадри боєвих літаків на близьку віддаль піддержували операції наших військ і в несподіваних атаках з приземного леґу завдали ворогові високих втрат.

Поодинокі ворожі літаки вдерлися вчора в зайняті західні землі аж до німецького державного кордону. Збито при цьому 5 літаків.

При одній безуспішній атаці британських торпедних і бомбових літаків на конвой у Біскайському заливі, хоронений легкими німецькими морськими воєнними одиницями, збито два торпедні і три бомбові літаки. Над побережжям зайнятих західних земель і в Норвеґії легкі німецькі воєнно-морські одиниці збили дальших 4 літаки.

У західній частині Середземного моря один німецький підводний човен заатакував один відділ воєнних кораблів, затопив один кружляк величини 8.000 тон кляси Фіджі та сторпедував один нищильник.

ЯПОНСЬКІ АТАКИ

Воєнний міністер ЗДА мусів признати в одному пресовому інтервю, що атаки японських літаків і морських сил на Тихому океані стають з кожним днем більш нагальні. Це положення розуміють також в Австралії, при чому признають, що англо-американцям надзвичайне важко розпочати протиофензиву.

ФРАНЦУЗЬКІ РОБІТНИКИ на праці в Німеччині

Французькій премієр Ляваль повідомив оноді, що від 1 січня до 31 березня ц. р. виїхало до Німеччини 250.000 французьких робітників для праці у тамошніх фабриках.

Зустріч Фюрера з Дуче

Між 7. і 10. квітня 1943 р. відбулася зустріч між Фюрером та Дуче.

У вичерпних розмовах, в яких брали участь теж найближчі співробітники Фюрера й Дуче, обговорено загальну політичну ситуацію та всі питання спільної воєнної стратеґії. У справі заходів, яких треба вжити в усіх ділянках, осягнено повну одностигідність думок.

Фюрер і Дуче знову висловили свою і своїх народів тверду постанову вести війну з тотальним напруженням усіх сил аж до остаточної перемоги та до повного усунення кожної майбутньої небезпеки, яка зі Заходу і зі Сходу загрожує европейсько-африканському просторові.

Знову підкреслено спільні цілі, до яких прямують держави осі в інтересі оборони европейської цивілізації та в інтересі права народів на вільний розвиток і вільну співпрацю. Перемога націй, обєднаних у Пакті Трьох, має запевнити Европі мир, що гарантуватиме співпрацю всіх народів на основі їх спільних інтересів та доведе до справедливого поділу господарських дібр світу.

Розмови між Фюрером і Дуче та виміна думок між їхніми співробітниками проходили в дуже сердечному дусі.

ОГЛЯД ВОЄННИХ І ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

Минулого тижня на широких просторах східного фронту панував спокій, якого там уже давно не було. Крім місцевих боїв не було там ніяких більших воєнних дій. Переходовий весняний час з відлигою, дощами і болотом зі самої природи не дозволяє на більші воєнні операції. При недостачі твердих доріг, розлогі східні рівнини, що порозмакали, не дають змоги свобідно вжити важку панцирну зброю. Те саме торкається також усіх інших змоторизованих відділів. Низько нависли весняні дощеві хмари спинюють акції летунства. Так перед приходом справжньої весни і літа, запанувала така сама перерва, що минулого року. Та незабаром вона мине, східний фронт знову оживе у грізному воєнному гаморі. Кудою піде цього року головний німецький удар і коли він почнеться — не знаємо, але знаємо, що прийде до величезних змагань, в яких остаточно рішиться доля Европи а також і наша.

У порівнянні зі східним фронтом північно - африканський воєнний терен у Тунісі виявляє від трьох тижнів щораз більше оживлення. Хоч у відношенні до боротьби на морях, цей фронт розмірно менше має значіння, англійці та американці кинули туди величезні маси вояків та воєнного матеріялу, щоб після свого висаду, який відбувся ще в листопаді минулого року, таки добитися якихось успіхів.

Згідно з тактикою наступати там, де менша небезпека, англійці та американці минулого тижня бомбардували відкриті французькі та бельґійські міста.

Про хід теперішньої війни рішає побіч східного фронту, також і боротьба на далеких морях. Минулого тижня німецькі підводні човни мали нові осяги в боротьбі проти ворожих воєнних і траспортових кораблів.

Спокій на Сході

Після 4 і пів місяця важких зимових боїв на Сході, запанував там спокій. Особливо минулого тижня не було на східному фронті ніяких більших воєнних дій. Большевики намагалися наступати на крайньому півдні на Кубанський мостовий причілок, над середнім Донцем, на південь від Ільменського озера та коло Петербурга, але всі ті спроби заломилися. Крім того вони мали чисто місцеве значіння і не нагадували тих масових большевицьких наступів, що тут відбувалися ще розмірно недавно. В тому самому часі німецькі війська на деяких частинах фронту переводили або наступи або очищували, терен від останків розбитого ворога. Так німецькі війська перевели успішні дії над середнім Донцем коло Ізюма, на схід від Орла та в деяких відтинках північного фронту, де зокрема відзначилися вояки еспанської Синьої Дивізії.

Жиди большевицькими генералами

Жидівська газета в англійській мові „Джебіш Кроникль", що виходить у Лондоні з великою радістю подала вістку, що недавно Сталін призначив 17-ох жидів генералами червоної армії. Назовні Сталін вдає, що вертається до старої російської традиції, вводить старі царські пагони, трьохкольорові російські

Шануймо себе все й усюди

Поважати, шанувати інших людей треба. Передусім треба поважати заслужених громадян, людей, що мають більше знання, більший досвід від нас, людей, що своєю працею заслужилися для громади, для народу, для рідного краю. Таких людей треба поважати та старатися виявляти їм вдячність. Але шануючи інших, не понижуймо себе, вміймо задержати завсіди самопошану. Так воно вже є в світі, що той уміє найкраще оцінити, вшанувати заслуги інших, хто й себе вміє пошанувати.

Самопошана це важна прикмета в житті й веде людину до інших добрих прикмет, вона немов кращий одяг душі. Думати зле про себе, вважати себе менше здібним до всього і менше вартісним від других, значить і самому тратити повагу до себе, а заразом позбавляти себе права на пошану інших до себе. Найважніше тут те, що людина, яка вміє задержати самопошану, яка шанує свою особисту й національну гідність, не піде на ніяке лихе діло. Втрата почуття власної гідности веде за собою й нахил до лихих учинків, веде, як кажуть, на манівці.

Почуття самопошани піддержує й розʼяснює життя навіть найнижчої становищем і найбіднішої людини. Один учений сказав. „Немає нічого кращого, як бачити вбогу людину, що стоїть непохитно серед усіх спокус і не дається знизити до лихих поступків".

І це свята правда!

Кожна чесна людина буде завсіди поважати себе. Нехай і прийдеться їй терпіти нужду, а то й люті переслідування, вона ніколи й ніяк не зійде зо шляху, що його вважає правильним, чесним. Така людина ніким і нічим не дасть звести себе на злу дорогу, кажучи собі: „Моя гідність, моя честь для мене важніша, як нечесна користь!"

І все, до чого людина, що шанує себе, прямує, що вона відчуває, чого надіється, чи чого побоюється, все те для неї важке, хоча б в очах інших людей було без вартости.

Людина з самопошаною це одиноко справжня людина. Але, хто не шанував би себе той не шанував би й не цінив би своїх обовʼязків. Кожен обовʼязок, кожна праця, так умова, як фізична, що приносить користь загалові, народові, однаково важні, однаково цінні. І ми завсіди повинні відноситися до них з повагою, з пошаною. Ніхто не повинен думати низько про себе, про своє становище, про свою працю. Але кожен мусить дба-

ти, щоб свою працю виконувати якнайкраще.

Один письменник казав, що самопошана спонукує людину глядіти вгору, поправляти своє положення, поширювати свій ум, своє знання. Самопошана лежить ув основі багатьох чеснот. Бути недоброї думки про себе, не вірити в свої сили — значить підготовляти свою загибіль. Кожен з нас може підійти вище, може збагачувати свій ум, гідно поводитися, жити поміркoвано та тверезо, щадити дорібок на чорну годину, читати добрі книжки, слухатися мудрих дорадників, розумно й витривало прямувати до вищої мети. Цим причиняється кожний так для власного добра, як і для добра загалу. Загал не може бути гарний, коли одиниці, що становлять його, лихі.

І правду казав цей письменник. Тут з народом, з загалом, так як із будовою. Коли до якоїсь будови вжиємо лихого матеріялу, то й уся будова буде лиха.

Далі каже цей самий письменник таке: „Людина, що поправила своє положення, само собою спосібніша поправити й положення інших. Її сили подвоюються, її світогляд поширюється й вона бачить ясніше недостатки, що їх треба направити в положенні інших. Ми повинні доказувати дійсність і користь своїх ідей на самих собі, своїм прикладом. Коли бажаємо піднести інших, то повинні передусім піднести себе, а це треба почати від самопошани".

„Силою своєї гідности людина промощує собі шлях" — казав один великий поет.

Це золоті слова, бо хто низько ставить свою гідність, той і не піднімається високо. Слушно теж писав один французький письменник: „Хто себе не поважає, той нещасливий, але і навпаки, хто вже надто задоволений собою, той нерозумний".

І це правда. Як у кожної палиці два кінці, так і тут, з однієї крайности можна попасти в другу — в зарозумілість. А це вже велика хиба! Хто впадає в пусту зарозумілість, хто надто „дере носа", думаючи, що тим шанує себе, додає собі поваги, цей, навпаки, тільки виставляє себе на сміх.

Із сказаного висновок: Завсіди й усюди шануймо себе, свою працю, свої обов'язки, але не попадаймо в крайність, не доводім ніколи до зарозумілости, бо тим не поможемо собі, тільки пошкодимо.

На закінчення треба ще сказати, що самопошана, але не зарозумілість, важна передусім для тих, що змушені перебувати на чужині, жити серед чужого оточення. Чужинці дуже звертають увагу на кожний крок, на кожний поступок і з поведінки одиниць судять про ввесь нарід. Тому, де ми не були б, зберігаймо нашу гідність, шануймо себе, бо тим приносимо користь нашому народові, бо, шануючи нас, чужинці шануватимуть в нас увесь наш нарід. А виставляючи перед чужинцями себе на сміх, ми робили б погану прислугу своєму рідному народові.

А. Лотоцький

прапори, назву офіцера в дійсності далі підтримує жидів, бо тільки вони одні є певною опорою большевицького режиму. Одночасно з тієї радости лондонських жидів видно, хто стоїть за плечима большевиків, Англії й Америки.

Большевицький терор

У всіх теренах, які большевики наново зайняли, лютує страшний терор. Це особливо торкається Північного Кавказу і земель Донських козаків. Хоч велика сила тамошнього населення залишила свої оселі разом з німецькими військами, про те дехто залишився був і там. Тепер усі ті нещасні втікають в гори, ліси й степи, щоб зберегтися перед большевицькою пімстою. З-поміж тих утікачів потворилися справжні боєві відділи, які воюють з большевиками в запіллі, нападають на большевицькі військові відділи склади і магазини.

Недавно часописи писали, що в большевиків пропало 400.000 польських дітей, які червоні були вивезли з тих земель, що колись належали до Польщі — отже з Галичини, Волині, Полісся і Західної Білоруси. Цю вістку подав був до газет колишній польський військовий єпископ Ґавліна, який тепер перебуває в Злучених Державах. Тепер знову часописи повідомили, що по довгих заходах большевики відіслали до Ірану (Персії) більшу партію тих поляків, що їх колись були вивезли до Узбекістану. В дорозі до Ірану багато з них погинуло. Кажуть, що кожна третя особа вмерла з голоду і холоду. Остаточно до Ірану мало їх прибути 15.000. Звідти мають їх перевезти до Середньої Америки до Мексику, бо ні Англія ні Злучені Держави не хочуть їх в себе прийняти.

Завзяті бої в Тунісі

В Північній Африці, в Тунісі, продовжуються дуже завзяті бої. Англійці та американці далі наступають з великою перевагою в людях і воєнному матеріялі. Бої відбуваються в двох фронтах. Перший перебігає в горах західного Тунісу, другий між горами і побережжям. Перший займає західну і середню частину Тунісу, другий південну.

Бої на обох тих фронтах мають відмінний характер. На півдні, де ворог кинув свої головні сили і де він безуспішно намагався окружити німецько-італійські війська, армії великодержав осі займають згідно з воєнним пляном нові оборонні лінії. В той спосіб бої в тій частині фронту складаються з ворожих атак і німецько-італійських протиатак. Тоді, коли задні сторожі спинюють головні ворожі сили, німецько-італійські частини переходять на нові оборонні становища. Через те бої в південній частині туніського фронту мають рухомий характер. Вони відзначаються не тільки великою завзятістю в наступі й обороні, але вимагають також від німецько-італійського воєнного проводу дуже бистрої орієнтації, скорого перекидання військ а при тім всім небувалої витривалости.

Бої на другому туніському фронті мають уже більше позиційний характер, хоч і тут ворог намагається проломлювати панцирною зброєю німецько-італійські лінії, але його місцеві вломи німецько-італійські війська успішно ліквідують.

В боях у Тунісі успішну участь бере німецько-італійське летунство, що нетільки бомбардує запільні сполуки ворога, але також безпосередньо встраває в сухопутні бої. Наслідком завзятої й успішної німецько-італійської протиоборони ворог потерпів був великі втрати в повзах.

Відзначення великого адмірала Деніца

Минулого тижня німецькі підводні човни знову затопили на Атлянтійському океані й на Середземному морі 14 ворожих транспортових кораблів, що їхали з цілим вантажем. Таким чином ворог знову втратив 102.000 тон корабельного тонажу.

Коли взяти під увагу всі втрати ворога в кораблях, виявиться, що німці досі знищили 25 міліонів 834.000 ворожого корабельного тонажу. З того понад 17 міліонів тон знищили німецькі підводні човни, майже 4 і пів міліона тон німецькі воєнні кораблі й грубо понад 5 міліонів тон німецькі літаки. Але найбільші втрати заподіяли ворожим кораблям німецькі підводні човни. Зокрема за останніх 3 місяці їх дії перейшли в безперервну морську офензиву, яку веде командант усієї німецької воєнної флоти великий адмірал Деніц. Вшановуючи його великі воєнні заслуги й осяги Фюрер нагородив великого адмірала Деніца високим відзначенням Дубового Листка до Лицарського Хреста. Фюрер особисто передав це відзначення великому адміралові Деніцові, підчас його відвідин у Головній Кватирі 7. 4. ц. р.

В таборі ворогів великодержав осі дуже добре розуміють небезпеку німецьких підводних човнів. Тому англійський адмірал Віліям Джеймс недавно писав в американській газеті „Ню-Йорк", що „наш перший фронт не в Тунісі, але на океанах". При тій нагоді він заявив, що німецькі підводні човни позбавляють Англію й Америку не тільки кораблів і цінних матеріялів, але також і моряків, яких не можна вишколити за день чи два.

Англійсько-американські налети на французькі й бельгійські міста

Минулого тижня відділи англійських та американських бомбовиків налетіли в білий день на відкриті міста — Париж у Франції й Антверпію в Бельгії. Жертвою тих налетів стало понад 300 вбитих і 700 ранених у Парижі й понад 2000 вбитих в Антверпії, де між іншим в одній школі згинуло 180 дітей. Загалом у наслідок англійсько-американського налету потерпіло в Антверпії понад 10.000 людей. Крім вбитих є дуже багато ранених, хорих і без даху над головою.

Останній англійсько-американський налет на невинне паризьке населення, що користаючи з гарної погоди в неділю 4. 4. ц. р. було вийшло на вулиці, площі й парки, викликав у Франції величезне обурення. Французи що добре памятають, що меншбільш рік тому англійські летуни вже були напали на Париж. Голова французької держави, старенький маршал Петен, виголосив у радію велику промову, в якій запротестував проти поведінки колишнього союзника Франції. Він зазначив, що в 1940 р., коли Франція воювала, англійські летуни за лишили її на поталу долі а тепер бомбардують невинне французьке населення.

Великі похорони нещасних жертв відбулися в Парижі 7. 4. ц. р. при великім здвизі народу. Французький уряд заступав міністер фінансів. В свій прощальній промові він ще раз якнайгостріше осудив англійсько-американський терор. Проти поведінки англійців та американців запротестував також архиєпископ з Рен і багато французьких письменників, вчених і лікарів. Вони зажадали від міжнародного Червоного Хреста відвідин його комісії на місці.

Похорон жертв налету на Антверпію відбувся 9. і 10. ц. р.

Підчас обох своїх терористичних налетів ворог утратив і над Парижем і над Антверпією по 19 літаків, збитих німецькою протилетунською обороною.

В Італії англійські й американські літаки налітали на відкриті міста — Палермо, Неаполь, Месину та інші. Цивільне населення потерпіло втрати.

Важніші події з європейського політичного життя

В днях від 1—3. 4. ц. р. голова мадярського уряду Каляй перебував у Римі, де відбув політичні розмови з Мусоліні і високими достойниками італійської держави. При тій нагоді Каляй відвідав також папу Пія XII.

10. 4. ц. р. молода хорватська держава святкувала 2-гі роковини свого незалежного існування. З того приводу в столиці Хорватії Загребі відбулося велике національно-державне свято. Фюрер, італійський король і цісар та Мусоліні надіслали голові хорватської держави телеграми зі сердечними побажаннями.

В Греції прийшло до зміни дотеперішнього уряду. Уступив уряд проф. Льоготетопульоса. Новий уряд створив грецький політик Яніс Раллис.

27. 4. ц. р. минає 15 літ від часу як проф. Олівейра Салясар став зразу міністром фінансів а опісля й головою португальського уряду. Те становище займає він і досі. Його заслугам треба приписати оздоровлення не тільки господарського, але загалом політично-національного життя Португалії.

Напрямні праці учительства на Холмщині

Дня 24. березня ц. р. відбулася в Холмі в домівці УДК спільна нарада повітового проводу Українського Учительського Обєднання Праці (У. У. О. П.) і методичних провідників з терену холмського повіту. Окружного шкільного радника заступав п. інспектор Литвинець, а голову УДК організаційний референт п. Обідзінський.

Нарада мала за завдання намітити плян праці на найближчий час. Від імені Педагогічної Комісії цю справу зреферував п. Антін Савич.

Згідно з рефератом, що його зібрані прийняли без застережень, праця УУОП буде гуртуватися в 4 секціях: 1) дошкілля, 2) народнього, 3) середнього й 4) фахового шкільництва.

На першому і головному місці праць УУОП будуть стояти потреби народньої школи; на неї треба класти при розбудові шкільництва найбільшу вагу, бо вона саме виховує й підготовляє до життя народні маси. Сама праця в терені буде зосереджуватися на конференціях (сходинах) учительських гуртків. В програмі кожноразових сходин намічується переведення практичної лекції, її обговорення, доповідь на педагогічну, зглядно якусь научну тему та біжучі педагогічні і організаційні місцеві справи. В найближчому часі відбудуться перші сходини учительських гуртків у всіх районах.

Секція дошкільна і дитячих садків у рямках своєї дотеперішньої праці зорганізувала при школі домашнього господарства в Холмі одноріяний курс для провідниць постійних дитячих садків. В цій хвилині цей курс числить 35 слухачок, які по скінченні курсу від 15. червня ц .р. обіймуть становища в терені. Секція ставить собі за завдання у всіх селах, де немає досі українських народніх шкіл, обов'язково відкрити постійні дитячі садки.

Крім цього від 15. березня ц. р. секція провадить ще двомісячний курс, на якому приготовляє кандидаток на провідниць сезонових садків. На цему курсі досі 37 учениць. Провід дошкільної секції задержав в своїх руках п. Ренда. культ.-осв. референт УДК.

Секції середнього й фахового шкільництва, що гуртують учительство укр. гімназії і технічної школи в Холмі, будуть працювати згідно з наміченим пляном.

Педагогічна Комісія приступає до праць над організацією повітової наукової бібліотеки. По наших школах марнується досі багато різних книжок з бувших польських волосних шкільних і приватних бібліотек. Учителі також мають свої приватні книгозбірні. Всі ці книжки переважно „мертві", бо власники їх напевно вже не читають. Книжка є тоді жива, коли переходить з рук до рук, а не лежить на полиці, чи у шкільній шафі. Якщо вдалося б всі ці книжки б. польських бібліотек зібрати в одно місце, доповнити їх приватними книгозборами членів УУОП (річ зрозуміла на правах позички, зглядно дарунку) та закупленими найновішими виданнями, могла б утворитися досить добра бібліотека ,з якої користали б члени УУОП і методичні гуртки.

Школа це не ціль сама в собі. Вона тільки підготовляє до майбутнього життя як особистого, так і громадського. Тому, природно, — праця учителя не може кінчатися у шкільних стінах, а мусить продовжуватися і поза школою. Учитель повинен брати живу участь у всіх проявах самоосвітнього, практичного, господарського й громадського життя.

Такий був особистий погляд на позашкільну учительську працю референта, а вповні поділили його всі прияяві. Однак... Чи тільки одно учительство має нести на собі цілий тягар культурно-освітньої праці в терені і тільки воно має бути обтяжене відвічальністю за такий чи інший стан нашого холмського села. Усі ті, що бачать на селі в ролі освітнього інструктора і головного працівника тільки учителя, мусять тямити, що учительська праця в школі, в теперішніх часах при відсутності підручників, зокрема наукових, важка, само приготовання до лекцій займає учителеві багато часу. Учитель не може й не повинен бути на селі головною особою усіх освітніх починів, що їх має сам перевести. Така праця перетяжує сили одної людини й раніше, чи пізніше, відібється на праці в школі, до якої в першій мірі учитель є обов'язаний. До того така праця учителя не позволяє визволитися і розвинутися самостійному починові й творчости села. В наслідок цього, коли нестає учителя, праця здебільше заломлюється. Зібрані провідники методичних гуртків вважають, що до культурно-освітньої позашкільної праці слід втягнути поза учительством і інші особи: священиків та їх дружини (одні й другі здебільша мають багато вільного часу), українських війтів, волосних урядовців і агрономів, тощо. Поза тим слід подбати про виховання передовиків молоді з самої молоді. Позашкільна праця членів УУОП в жадному випадку не сміє вестися з обмеженням і шкодою шкільних зайнять.

Учителі, що часто є одинокими інтелігентами на селі, мають обов'язок в користь української науки й культури на просторі терену своєї праці:

а) простежити й записати назви місцевих піль, лісів і т. д. та зв'язані з тими назвами перекази й вияснення,

б) списати й зберігати пам'ятки минулих днів й природи і все цінне, в міру можливости, передати в музей Холмської Землі при УСТ в Холмі,

в) списати все важливе, що сталося в місці їх праці від 1. IX. 1939, документуючи події по змозі світлинами, листами, протоколами очевидців і т. п.,

г) вести огляд сучасного культурного й економічного життя громади, літопис села, і, на скільки це можливе, списати за оповіданнями людей і на основі інших даних історію свого села.

Щоб цю нову ділянку учительської праці спопуляризувати й уйняти в однорідні форми, провід УУОП проєктує в найближчому часі скликати окрему нараду з участю місцевих людей, знаних з праці в цій ділянці.

На закінчення наради обговорено організацію допомогової акції і біжучі організаційні справи. При цій нагоді п. інсп. Литвинець подав зібраним до відома, що крайслядвірт видав війтам зарядження про приділ кожному учителеві по 30 арів землі на город зі звільненням здачі контингенту від цієї землі.

Антін Савич

Спомини Михайла Панаса

(Причинок до історії українського культурного життя на Холмщині, перед першою світовою війною).

В таборі полонених російської армії, в Дунасардагелах, на Угорщині, існував в 1915—1918 рр. український гурток, зложений в значній частині з учителів народніх шкіл, який провадив культурно-освітню працю серед загалу полонених, поширюючи видання Союзу Визволення України, а в місяці жовтні 1917 р. зладив досить цікавий власний рукописний журнал, п. н. „Під гомін волі", що появився всього в двох примірниках, на 78 сторін писального паперу, формату 4°.

Серед віршів, оповідань і статтей на політичні і господарські теми, знаходимо в журналі цікаві спомини учителя з Холмщини, Михайла Панаса, родом із с. Топілка, Заміського пов., присвячені десятій річниці укінчення ним Холмської Учительської Семінарії, — і так і названі: „В десяту річницю", — по чім почалася його учительська праця в своїх рідних сторонах, перервана війною.

З цих споминів довідуємось, що Холмщина в тих часах не була вже таким темним кутком, щоб до нього не доходили проміні українського національного життя. Навпаки, були вже тут національно свідомі одиниці з-поміж інтелігенції, які плекали і місцевий, холмський па-

Служити народові — то служити Богові

Господь наказав нам любити всіх своїх ближніх. А ближні мої — то всі, що потребують моєї любови, цебто служення їм, допомоги їм. Це будуть — усі бідні, переслідувані, взагалі всі, кому тільки ти можеш допомогти, — може бути й увесь народ.

В одному місті жив великий багач. Мав він хороші доми, мав у що добре зодягнутись. Але вбогих він мало знав і мало їм помагав. Життя його було галасливе, але щастя та радости бачив він мало.

Та одного разу сильно захворів багач. Ходили біля нього різні докторі, давали йому всяких ліків, але помогти не змогли. І побачив багач, що настав час готуватися йому на Божу дорогу.

І звів багач очі до неба та в розчуленні й каже зо слізьми:

— Боже, підійми мене, а я буду повсякчас служити Тобі... Усе життя своє я віддам на службу Тобі... Піду в манастир..,

І Господь змилосердився над багачем, і підняв його зо смертної постелі. І багач ніби вдруге народився на світ.

Пішов до Церкви й щиро подякував Господеві за видужання. А на дворі саме починалася весна. Сонце весело сміялося з неба на землю, ще тоді дерева голосно розмовляли одне з одним, а пташки своїм цвіріньканням заглушували їхню мову. Багачеві здавалося, що він уперше це все бачить та чує.

Зняв він руки до неба, підвів очі в гору та й каже смиренно в захваті:

— Дякую Тобі, Господи, що даєш мені змогу знову пожити й налюбуватися цим світом Твоїм... І чимже я Тобі відслужу? Я віддамся ввесь на службу Тобі...

А біля нього проходив один старий чоловік, що добре знав багача. Підійшов він до нього, увесь сивий, аж білий, та й питається:

— А якже ж ви, пане, будете служити Богові? — І розумними очима пильно вдивляється в багача.

— Та ще не знаю добре, як... Може піду в манастир, — нерадо відповідає багач.

— Ідіть за мною, — коротко сказав старий, узяв його під руку й повів, і привів до дуже бідної хатини. А в середині була остання біднота... На ліжку лежала хвора жінка, на ослоні сидів зажурений безробітний чоловік, а біля них тихо рухались замазані діти... В хаті було нетоплено, холодно й голодно..,

— Подивіться на все це, — каже старий багачеві, — й оцедля вас спосіб служити Богові... Сьогодні Мясопусна неділя, і ви, пане, чули, як у Церкві читали в Євангелії: „Що тільки вчинили ви одному з найменших братів Моїх цих, — те Мені ви вчинили"... (Мат. 25, 40). Ви бачите тут цю бідоту страшну, дайте їй ум утішатися з світу Господнього.: Послужіте ви їм — і тим Богу послужите... А маєток у вас немалий, — і ви зможете легко служити народові... Бо служити народові, то служити Богові.., Вам місце не в манастирі, а серед бідоти...

І багач з того часу зовсім переродився, — увесь віддався на службу народові. І було йому весело жити, і набув він собі великої слави, як добродій людства. І Бог поблагословив його довгим віком та міцним здоров'ям.

Оце правдива служба Богові, служба, Йому мила та вгодна — служити Народові, цебто служити всім, кому ти можеш бодай чимсь допомогти: бідним, хворим, нижчим від тебе службою чи знанням. Поділися зо всіми, що ти маєш.

Служба Богові через служіння народові, — це найтрудніша служба, зате Богові наймиліша.

Біймось, щоб нам на Страшному Суді не казати розгублено: „Господи, коли то Тебе ми голодного бачили, або спрагненого, або чужаницею, чи нагого, чи недужого, чи в в'язниці, — і ми не послужили Тобі". Бо почуєм тоді ми від Господа: „Поправді кажу вам: чого тільки одному з найменших оцих не вчинили, — Мені не вчинили..." (Мат. 25. 45-46)

З Притч Владики Іларіона, Архиєпископа Холмського і Підляського.

тріотизм, і жили загально-національно-культурними інтересами, працюючи над пробудженням національної свідомости серед загалу населення.

Переслідування українства в Росії і специфічні холмські обставини, в яких насаджувані насильно православе і російщина, пхали місцеве населення в сторону католицизму і польщини, зовсім не сприяли українській культурній праці. А все ж ця праця велася і сліди її легко відгребати, до чого можуть причинитися також і спомини Михайла Панаса. Він подає спис товаришів, що разом з ним скінчили семінарію, переважно холмщаків і підляшшян, серед яких, певно, були такі, що, подібно Панасеві, жили українськими культурними інтересами і впливали в цьому дусі на окруження, зокрема, як були учителями, на шкільну молодь.

Подає Панас також спис своїх, як він каже, „духових дітей", учеників своєї школи, „на яких поклав найбільше впливу і праці для їх освідомлення". Певно і серед них були такі, що старалися оправдати надії свого учителя, і цікаво було б, щоб хтось на місці дослідив це, поставивши в зв'язок з теперішнім станом річей в тих околицях.

Взагалі спомини Панаса можуть послужити вихідною точкою для простеження тих змін в побутовому, релігійному і культурному житті населення місцевостей, в яких він учителював і провадив українську культурну працю, що зайшли за час від першої до другої світової війни і. може, охоронять декого з теперішніх культурних працівників на Холмщині від поширеної тепер моди... відкривати Америку і починати історію від власної особи.

Панас був збирачем етнографічних матеріялів, „на згадку про любий край і любих рідних людей". Він подає на кінці своїх споминів кільканадцять колядок, щедрівок й інших пісень, які я опускаю. В самих споминах не роблю ніяких стилістичних і правописних змін, а кілька моїх вставок в тексті беру в дужки [].

Не знаю, чи живий ще п. Михайло Панас і де тепер обертається. Як живий і до нього дійдуть ці його спомини в „Холмській Землі", то хай вони будуть для нього пригадкою про пережитий ним перед чверть віку „гомін волі" в таборі полонених в Дунасардателах, а якщо помер, то хай опублікування цих його споминів буде йому надгробним словом.

Андрій Жук

Спомини Михайла Панаса зачнемо містити в черговім числі.

ВАЖНЕ ДЛЯ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ.

У зв'язку з реклямаціями наших нових передплатників повідомляємо, що наш часопис висилаємо новим передплатникам, що вплатили передплату після 1-го — від 15 того місяця, а тим, що вплатили передплату після 16-го — від 1-го наступного місяця.

Обов'язком кожного здисциплінованого члена української організованої спільноти точно вплачувати до свого У. О. К. національну вкладку в належній висоті.

З листів до Редакції „Холмської Землі"

(Лист молодого селянина з Підляшшя).

З 1943. роком почав виходити новий, призначений для Холмщини і Підляшшя український тижневик „Холмська Земля". Його завдання поширювати й скріпляти українську національну свідомість на тих з давен-давна українських землях. Справа в тому, щоб на Холмщині і Підляшші якнайбільше поширити цей часопис, одинокий для цих земель, щоб він зайшов у найглухіший закуток Холмщини і Підляшшя.

Щоб „Холмська Земля" якнайбільше розходилась по Холмщині і Підляшші — думаю, що добре було б якби Видавництво видало відповідний заклик до Українських Допомогових Комітетів і їх Делеґатур та всіх мужів довіря, до всіх Союзів Українських Кооператив, низових кооператив та всіх кооператорів, до всього Духовенства і учительства, до всіх У. О. Т., до всіх національних українських організацій та всіх свідомих одиниць на Холмщині і Підляшші і всіх закликати до передплати та поширювання „Холмської Землі", при цьому розіслати оказові числа з поштовими складанками.

В першу чергу „Холмська Земля" більше потрібна для Підляшшя, як для Холмщини тому, що на Холмщині є дещо більше свідомих людей та й там напевно більше розходиться українського друкованого слова, як на Підляшші. Дальше, на мою думку, Редакція „Холмської Землі" повинна більше подбати про статті про саме Підляшшя з його минувшини та сучасности, його звичаїв, в окремих статтях про і з Підляшшя. Дуже важна справа, щоб хтось з українських істориків написав окрему популярну історію про Підляшшя та щоб в окремій брошурі з'ясовано його сучасний стан. Цікава і цінна „Історія Холмщини і Підляшшя" проф. д-ра Мирона Кордуби дещо замало присвячує уваги для Підляшшя і вона ще нескінчена. І. том читав і дальших томів не знаю чому, ще не видруковано. Конечно треба, щоб проф. д-р М. Кордуба закінчив цю свою розпочату вже друком історію і щоб Українське Видавництво її чим скоріше видало.

Що правда, були окремі статті в „Холмській Землі" про Підляшшя: „За нове Підляшшя", „Йордан отця Сильвестра" В. Самовидця, „Дівчата з Підляшшя" і дуже цінні та цікаві спогади п. сотника Володимира Куровського про початки національної орґанізації Підляшшя в рр. 1917 до 1918, але це все ще замало. „Холмська Земля" на мою думку, повинна бути заповнена світлинами, а то як взяти 10 число „Холмської Землі" з 7. березня 1943, що майже повністю посвячено памяті національного пророка Т. Шевченка, а світлини його не поміщено. Та годі. Може сталося це тому, що війна й тяжче за добрий папір і світлини.

Редакція ласкаво вибачить мені за мої завваги. Бо й не слід, правду сказавши, самому не знавши докладно річи, учити кого. Думаю, що я тут не багато грішу, а якщо це роблю, то може й несвідомо. Що до „Холмської Землі", то бажаю для неї всього найкращого і найгарнішого. Я її читаю і люблю, сам ще не передплачую її, тому що не маю де взяти поштового переказу, щоб післати гроші. Але дотепер вдалось мені закупити всі числа, які дотепер вийшли в книгарні в Білій Підляській. Дальше нехай „Холмська Земля" не перестає бути без веселих кутків та фейлетонів, щоб як хтось, перечитавши про сучасне воєнне страхіття, наприкінці дещо розвеселився. Наприкінці мойого листа бажаю для Редакції „Холмської Землі" та всім її співробітникам, дописувачам і читачам усюди усього найкращого та найгарнішого на многії і благії літа, та щоб Редакція „Холмської Землі" прийняла до душі мої скромні думки й мої побажання і дала мені коротеньку відповідь. Думаю, що „Холмська Земля" не забуде про мене — я постараюся від себе доложити всіх зусиль, щоб не забути про „Холмську Землю". Буду старатись завжди і всюди йти назустріч „Холмській Землі" з вірою, що „Холмська Земля" також піде і нам на зустріч. Прошу вислати мені дещо переказів, щоб я сам міг та щоб інші в моїй місцевості могли переслати передплату на „Холмську Землю".

Володимир Трохимович Мишківський

село Гнійне, пошта Константинів н. Б., повіт Біла Підляська.

ІЗ НАШИХ СІЛ І МІСТ

СЕЛО ЛЯЦЬК НА ВОЛОДАВЩИНІ

Село Ляцьк заселене майже самими українцями, всього тільки кілька польських родин живе в нашому селі. Село гарне, посередині села стоїть церква, школа і кооператива, якою кермує господар кооперативи А. Лобач. Село невелике, хат у селі сто. Вечорами дівчата збираються в школі, або в якійсь хаті та співають українські пісні, читають українські книжки та вчаться вишивати. Недавно за вчителя п. Ю. Венгльовського існував у селі „Гурток Молоді". Багато дечого корисного навчилась тоді наша молодь. Нині цей Гурток вже не існує з приходом нового учителя. Літом в неділі наша молодь бавиться у відбиванку та інші корисні забави, що скріпляють її справність і здоровя. Наше село співпрацює зі сусідніми селами: Засвятичі, Константинів та кол. Голешів. Дуже відрадним явищем є теж і те, що в селі Ляцьк є повна згода і співпраця між старшими господарями і молодю, бо це дає поруку, що наше національне життя в селі буде й дальше постійно розвиватися.

Андрій Пляс.

ЯК ПРАЦЮЄ ВОЛОСТЬ ВОЛЯ ВЕРЕШИНСЬКА (ПІДЛЯШШЯ)

З закінченням нім.-польської війни, на Холмщині почало відроджуватись наше національне життя. Завдяки тутешнім свідомим громадянам

(Докінч. на 6. стор.).

В. БАНДУРАК

В останній хвилині...

(Маленький синьоокій Ірочці присвячую).

У відчинені вікна вливалося холодне повітря липневого ранку. Під вікнами злегка скрипів самітній ясень і гільками заглядав крізь шиби.

Федь Попадюк кінчив якраз снідання. Закушував, стоячи,байдигою разового хліба, бо не мав часу сідати. В нього тепер гаряча пора: на розлогих полях дзвонили сталеві коси, мов срібні дзвіночки, струнчились у сонці полукіпки важких снопів, вагітних спілим зерном...

Жнива!...

— Гапно! — гукає Федь у відчинене вікно. — Кінчи-но вже раз свою біганину, бо в поле давно пора!...

Під вікнами мигнула наче тінь чиясь постать і в хату вбігла жінка з дійницею:

— Я зараз, хай тільки ось молоко процідж...

На долівці бавилися діти: трирічний Петрусь із русявим волоссям і синіми-синіми очима та й сьомилітня карооока Катруся. Федів погляд сковзується з дитячих кучерів:

— Треба було відвести малих до дитячого садка... З таким трудом його в селі завели, а діти не користають... Десь аж з-поза Львова садівничку спровадили...

— Ой, треба, треба... Он Калиночка вже цілий тиждень водить свою Доцьку... А я збираюся та й зібратися не можу... То це, то тамто, робота роботи чіпляється та й часу не стає... Але завтра таки поведу, а сьогодні ще баба пильнуватимуть...

— Завтра таки відведи, Ганю, бо діти вдома самі дичіють, а в садку всежтаки чогось навчуться та й розуму наберуться...

На печі хтось раптом закашлявся сухим кашлем...

— Мамо!.. Пильнуйте дітей, бо ми в поле йдемо...

Кашель на печі нагло урвався, щось зашамоталося там — і з-за комина показалася розчухрана баба, як засушена підпенька.

— Ідіть вже, йдіть... Ходіть, діти, до баби на піч...

— Тут маєте їду для себе та й молоко для дітей... А надвір бахурів не пускайте, бо ще пси сорочку роздеруть... Та й сіни добре защепіть, бо ще здикутор кожух возьме... Чуєте?

— Добре, добре..

До ланів збіжжя за селом присмокталося сонце й пило росу ранку, як спрагнена конина пійло... Пільна доріжка бігла серед млак і пропадала — розпливалась у ранковій імлі, що дрімала над ставками. Од свіжих пільнісся тихий шепіт: це золоті колоски шептали ранішні молитви...

Заслуханий у мову землі, ішов Попадюк із жінкою на жнива. Через плече у Федя бреніла коса, десь з боку крикнув перепел, над полями розсипалися золотим дощем пісні жайворонків...

Пільна стежинка добігає круто до залізничих рейок — і нагло вривається. Федь оглядається, чи хтось не бачить, — скоро переходить через рейки, що блискучими гадюками в'ються між насипом, — і поринає в високі жита. За ним, мов тінь, ішла жінка й несла полуденок.

Ще кілька кроків — і золота пшениця вітає своїх ґаздів низькими поклонами. Моргають волошки до куколевих фіолетів. пахне чебрець і полин на межах...

Федів зір на сусідовій нивці спирається:

— А з нашого Гриця такий ґазда, гей з клоччя батіг... Жи-

НОВИНКИ

ЗАМОВЛЯЙТЕ і купуйте всі наші видання тільки в своїх найближчих книгарнях. Дрібних замовлень не приймаємо. Українське Видавництво Краків—Львів.

Курс суспільної опіки. Дня 1. квітня у викладовій залі Школи суспільної опіки у Львові в приняві гостей, викладачів і курсантів відкрито перший український курс суспільної опіки. Він має 70 курсантів, переважно дівочої молоді.

Готуються до важливої праці. 22. квітня кінчається в Золочеві одномісячний курс провідниць дитячих садків. З кожної місцевости, де наладнана Праця Жіночих Гуртків, зголосилося по одній, дві, а то й більше кандидаток. Переважають сільські дівчата, які, як свідчать досвіди, здобуті торік в Олещині, дуже гарно вив'язуються зі своїх відповідальних завдань.

Посівна кампанія. Із сіл Коломийської округи вже надійшли відомості, що там розпочалася жвава посівна кампанія. Селяни підготовили необхідний ремамент і, як тільки наступить перша можливість, розпічнеться оранка й засів так, щоб не залишилося і клаптика необробленої землі.

Новий солодільний засіб. Незабаром появиться в продажу в Ген. Губернії новий солодільний засіб, саме дульцін. В монопольному опакуванні він коштуватиме 60 зол. за 250 грамів. Монопольне опакування матиме двобарвну опаску в фіолетних красках і державний герб.

Від 18. до 24. квітня затемнення обов'язує від год. 8.30. веч. до 5. рано.

665 днів на морі. З одного звідомлення виявляється, що німецький допоміжний кружляк „Атлянтік" був 665 днів на океанах. Це досі рекордова подорож. Кружляк зробив 110 тисяч морських миль, т. є. 5 разів стільки, як обвід землі.

Новий розпорядок щодо святочних днів

Державний секретар д-р Бюлер, розіслав з кінцем березня цього року єпископам греко-католицької і православної Церков у Генеральній Губернії повідомлення про визнання українських святкових днів у Генеральній Губернії. Державний Секретар вказує, що остаточне врятування Европи від большевицької небезпеки вимагає також від українського населення Генеральної Губернії зосередження в цьому напрямі всіх сил. Перед цими вимогами, в першій мірі забезпечення прохарчування і збільшення продукції, мусять поступитися в теперішній стадії війни всі інші міркування. Тимто встановлення святочних днів у розпорядку з 5. квітня 1941. року не може вдержатися надальше в таких широких розмірах, як досі. В Німеччині новий розпорядок про святкові дні обов'язує вже довший час. Ці заходи прийняті лише на час війни, вони ніяк не вмішуються в права церковних свят, вони лише обмежують право населення на відпочинок у цих днях, саме з уваги на необхідність виконання праці.

Вільними від праці днями для членів греко-католицької і православної Церков являються ось такі дні: 1) 7. січня, 2) 8 січня, 3) 19. січня, 4) Великодній понеділок, 5) Понеділок Зелених Свят. Неділя Зелених Свят і Великдень автоматично стають вільними від праці, бо припадають на неділю.

В усіх інших святкових днях греко-католики і православні в Генеральній Губернії мають виконувати нормальну працю. Крамниці і підприємства всіх родів не можуть бути закриті. Зате членів греко-католицької і православної Церков не спиняється перед відвідуванням церков них урочистостей, які не припадають на час праці. Дозволено також відправляти Богослуження для шкільної молоді перед початком навчання.

Сільське населення повинно виконувати важливі праці, особливо при весняній сівбі, також і в тих святкових днях, які новою постановою визнані за святкові. Але вказаним було б церковні святкування на селі в час весняної сівби та в час жнив пересувати на ранкові години, або пізні вечірні години, щоб таким чином не перешкоджати в найнеобхідніших сільсько-господарських працях. Так само треба мати на увазі вимоги лісової господарки.

Жіноча служба праці. У Норвегії заведено обов'язкову службу праці для жінок. До цього часу обов'язувала норвезькі жінки лише добровільна служба праці. У законі, що його проголосив премієр Квіслінг, говориться про те, що жіноча служба — це обов'язок чести для добра нації та країни.

Новий матеріял на підметки. Німецька хемія для продукції штучних матеріялів витворила еластичний штучний матеріял, що надається на підметки і який багато тривкіший, як матеріяли, що їх досі на ту ціль уживали. В той час, коли шкуряні підметки видержують шлях 700 кілометрів, підметки з буни вдвоє стільки, то підметки з нового матеріялу видержують шлях 2400 км.

ОПІКА НАД ПОШКОДОВАНИМИ

наслідком німецько-большевицьких воєнних дій

Українці і поляки в Генеральній Губернії, що зазнали пошкодження на тілі, наслідком воєнних дій між Німеччиною і Сов. Союзом, або члени родини тих, що втратили життя, можуть одержувати, на випадок потреби, допомоги. Розміри допомоги будуть залежні від ступня втрати працездатности і тому допомоги будуть поділені на одноразові і такі, що їх видаватимуть впродовж довшого часу. Будуть теж звертати кошти лікування. При ампутаціях будуть давати безкоштовно протези для можливого приневернення працездатности. Відповідні німецькі установи приймають відповідні внески, складені чи то безпосередньо в установах, в області, або в окружному чи міському старостві.

Посмертні згадки

† ІВАН І ОЛЬГА БОДНАР

17. березня ц. р. згинули в год. 9-ій вечором з рук скритовбивників в Корхові, пов. Білгорай, Іван Боднар, родом з Сосниці, пов. Ярослав, в 44. р. життя та його дружина Ольга з Кучинських, в 43. р. життя.

Іван Боднар перейшов до Корхова на управителя школи від 1. травня 1940. р. і тут почав совісну працю не тільки в організуванні української школи, але також в громадянському житті взагалі. Його дружина Ольга теж була вчителькою тієї ж школи.

Злочинна рука вбивників вирвала з ряду українського вчительства дві нові жертви. Довколичне населення взяло численно участь у спільних похоронах Покійних учителів які залишили на ласку долі двоє осоротілих малолітніх дітей.

В. Їм П!

ПАМ'ЯТНИК НА МОГИЛІ ПОЕТА

На могилі визначного українського поета Василя Пачовського, що похований на Личаківському цвинтарі у Львові, буде, ще цього місяця, поставлений гранітний пам'ятник, запроєктований мистцем-різьбарем Сергієм Литвиненком. На камінній плиті стоятиме постумент із бронзового шліфованого граніту, два метри заввишки. На постументі — плоскообраз св. Михаїла Шестикрильця, а під ним слова з „Золотих Воріт" поета: „Стояти вам ще там, де ви стояли". На чорній гранітній плиті — хрест і напис: „Василь Пачовський". Увесь пам'ятник буде огороджений живоплотом.

За зв'язок з робітниками

Лист до Отців Душпастирів!

Дорогі Отці!

Нераз читав я і чув заклики УЦК: пишіть до своїх вірних, що виїхали до Німеччини на працю! Різні обов'язки і клопоти довго не давали мені можливости піти за тим розумним закликом! Але в тім році з нагоди Великого Посту постановив я написати бодай до деяких моїх вірних.

Одної неділі заповів я у церкві, щоб усі ті, що мають когось у Німеччині, принесли мені їхні адреси.

Вірні зачали приносити адреси та й я написав спершу 10 листів, а потім думаю напишу більше.

Це забрало мені трохи часу, але вже бачу, що добре я зробив і „оплатилось" писати.

Відповіді моїх вірних з Німеччини спонукають мене кликати до всіх отців: пишім до своїх вірних.

З нагоди Воскресення напишім до них кілька слів. Наші короткі і щирі слова найдуть сильний відгомін у їхніх серцях!

Коли ж навіть деякі з них були тут у нас недобрими — „невдячними" для нас, то саме тепер напишім до них. А побачимо, що вони тепер інакше думають!

Зберім вперед всі адреси впишім їх до одного зшитка (чи картки). Маємо їх „за багато" тоді пишім бодай до деяких, а пізніше прийде охота і час писати до інших. Наперед вибираймо тих, що найбільше потребують наших слів!

Час і гріш вложений у ту справу буде нам сторицею винагороджений!

Нижче залучую відпис одного листа з Німеччини, як відповідь на мій лист до 2-ох дівчат сестер з мого села.

Слава Ісусу Христу!

Всечесніший Отче Духовний!

Прийміть від нас щиру подяку за

то обсипається, на коліна вклякло, а він десь вдома за горобцями заглядає... Так, так.., Дав Бог талан у руки та й то хом'яки вилущать...

— — — — — — — —

... В дужих руках Попадюка кипіла робота: гостра коса, мов легке перо, впадала в густу стіну стебел, стелилася довга кучерява пшенична плахта, перлилась на гузірях роса... Жінка збирала й клала снопи.., За ними, мов дротяна щітка, тягнулася густа шерсть стерниськ і тисячами очей дивилась у синяву блакить... Полями пробігали тіні хмаринок і пропадали над недалеким гайком. Сонце підсходило все вище та вище по небесній драбині...

Нагло тишу піль сколихнув голосний плач маленької дитини. По залізничому насипі у проміннях сонця лазила самітня дитина й голосила... Потім втихла, але повзалась дальше...

— Ну й батьки! — злостився Федь. — Лишили дитину на рейках без опіки!... Я казав би такого батька батогами випарити на громадський толоці... Не вмієш пильнувати — віддай до садка!...

А самітня дитина дальше сновигалася по шинах, сідала на насип і гралася камінчиками...

— — — — — — — —

Сонце піднялося на вершок небесної драбини. Федь в'язав снопи й клав у полукіпки. Десь на четвертих гонах сідали полуднувати... Федь і собі кинув роботу:

— Давай, жінко, і нам перекусити. Кишки марша грають...

Обтирали з чола піт — й полуднували. Мовчали, за них говорили колоски і шепотіли трави.

... Враз десь недалеко прорізав повітря гучний свист залізниці. На закруті показалася голова залізної потвори вся в клубовищах чорного диму. Попадюків зір зривається раптом, як сполоханий птах, і боязко — цікаво падає на рейки: там у сонці дальше біліється сорочка, маленька дитина бавиться жовтим пісочком...

Федем аж підкинуло, мов м'ячем. Спохватився. Недоїджений кусень хліба падає на землю...

„.. Він біжить навперейми полями, а за ним слідком летять переляканi очі жінки... В очах Федя темніє, він спотикається в житах, падає, але он знову біжить дальше... Боже, дай добігти в час!.., Перед ним одна мета: біла сорочка самітньої дитини на залізничому насипі!...

Дудонять залізні рейки, стогне-сопе потвора, клекотять колеса все ближче і ближче...

У Федя дух запирає, підходить до горла, але він біжить дальше... Ще трохи.., Ще трохи, ще... Ще отцей рівчак, ще онтой ланок, ще... Не добіжить!.., Боже.. Невже ж кінець усьому?..,

„. Чорний клубок диму схопився з паровозу, як чорний кудлатий пес, і з свистом покотився полями...

Федь біжить останками сил... Ще трохи.., Ще крок, ще... і,,,

— — — — — — — —

— Що це?... Сон чи дійсність?.., Невже ж?... Петрусь тут?.,. Його син?...

Федя обливає смертельний піт, очі заливає...

Останній дужий скок — з-під гарячої пащеки чорної потвори хватає сина — й звалюється з насипу в долину...

... Прошуміла льокомотива, мов чорна довга гадюка, — заскреготала злісно колесами — і скрилась у тіні дерев, мов винуватець... Щераз десь там засвистала протяжно-грізно — й на сколихані поля спливла знову тиша липневого пополудня...

— — — — — — — —

... Від піль бігла розхристана жінка та на межі впала...

Ваші добрі слова, які збудили в нас направду чудові враження, неначе б ми почули одну гарну проповідь у своїй рідній Церковці. Уже і три роки минає, як не чули ми нашої науки Слова Божого, нашого чудового Богослуження. Хоч часто ідемо тут на німецьке католицьке Богослужения, але однак не здається Воно нам так величавим і гарне як у нас.

Ми будемо старатись жити так, як Бог велить і вимагає наша національна честь. Усі наші тяжкі хвилини, прикрості будемо терпеливо зносити (це відповідь на мій лист з нагоди Вел. Посту про терпіння Христові! — Дод. мій — Я.). і потішаємось надією, що може вже скоро прийде ця хвилина, де будемо могти величати і дякувати Всевишньому рідним словом і піснею-молитвою у своїй Церкві, на рідній землі.

Остаємось з Христовим Привітом Ваші парохіянки (підписи 2 сестер).

Чи цей лист наших дівчат із Німеччини не говорить усім, що „оплатиться", а навіть конечно треба вдержувати зв'язок із нашими робітниками у Німеччині!

Щире здоровлю! Слава Ісусу Христу! о. Я.

Як працює Воля Вереш.

(Докінчення з 4-ої стор.).

повстали школи, кооперативи, сільські комітети, наприкінці УОТ-ва. Все життя в волості Воля Верещинська (Володавщина) було майже під кермою українців. Війт Камінський українець, секретар також. А коли вже все більше упорядковалося життя УДК (Делеґатура у Володаві) назначив на нашу волость делегата П. Мельника і він взявся за працю і організацію. Він подавав інформації, як вести працю в УОТ, в Куренях Молоді і т. д. Струя національної свідомости почала широко розливатись по всіх закутинах волости. Наше громадянство, по багатьох роках неволі, віддітхнуло свіжим, здоровим повітрям. Пробудилася любов до свого народу і батьківщини. З безодні почали ми виринати на світ осяяний світлом кращого життя. По селах почали свою діяльність театральні гуртки при УОТ. В Витичні взявся за працю над освідомленням села енергійний учитель М. Бурачок, що зорганізував також співочий гурток. Аматорський гурток під його режисурою дав кілька гарних вистав, не тільки у свому селі, але й в інших. Виставу „Назар Стодоля" і концерт дав в селі Андріеві. На майдані (Вінценщині) працю повів учитель Липовий. Він улаштував декілька вистав; найкраще пішла „Хмара". Верещин (город за княжих часів) також відізвався. Тутешнім організатором був Мороз (тамошній учитель), але він успіхів виказав мало з багатьох причин (велика більшість польського елементу). Андріїв (давній пограничний город) став на перше місце. Організаторами були місцеві учителі та громадяни. Першим організатором і співосновником всіх місцевих товариств (також школи) був І. Гордійчук (перший український учитель по нім.-польській війні., потому М. Бояр. М. Кужелевич (учителька) дала кілька вистав. Тепер організатором є голова волосної колеґії Р. Пташник з членами управи У. О. Т. та при співучасті української молоді. І в Волі Верещинській також не дрімають, а працюють з учителем та о. Бірулею у проводі. На місце делегата Д. Мельника став Д. Козяк, але довго не міг нам прислужитись. Тепер, коли зайшла потреба організувати волосні колеґії, наша волость також рук не опустила. Намічено зробити з'їд в Андрієві і так зроблено. Приїхав представник комітету Д. Мельник і почалися наради. На голову колеґії вибрано Р. Пташника. Тепер праця йде дальшим темпом і віримо що в короткому часі вийдемо назустріч кращому майбутньому.

О. Г. Немирич

У пам'ять заслуженому селянському діячеві

† ВАСИЛЬ ГРЕСЮК

В с. Столп'є, холмського повіту, колишньому старовинному оборонному місті на Холмщині, помер 19. березня ц. р. на 87-му році життя селянин Василь Гресюк. Гресюк був незвичайної вдачі. Вже перед першою світовою війною він приймав діяльну участь у церковному й громадянському житті. В часі примусової евакуації Холмщини й Підляшшя в 1915. році він до Росії не виїжджав і перейшов жахливе лихоліття на батьківщині. Після 1918. року, тобто після повстання б. Польщі, Покійному прийшлось пережити й перетерпіти багато різних неприємностей у зв'язку з переслідуванням усього православного й українського. Але не зломався. Він плакав, коли насильно висвячували його рідну церкву в с. Спасі на костел, і присягав разом зо всіма парафіянами, що не заспокоїться, доки не буде повернена православним назад їх святиня; він протестував, коли село Спас перехрещували на „Подгуже"; він болів душею, коли над чудодійною цілющою криницею поляки-католики руйнували каплицю, побудовану май же його власними коштами; він приймав у себе та щедро обдаровував своїх парафіяльних священиків, що терпіли великі недостатки; він постійно ходив у неділі та свята до своєї парафіяльної церкви в Холмі, бо села — Спас та Столп'є, коли парафіяльну церкву в Спасі висвячено на костел, були приписані до холмської Івано-Богословської церкви. За всі терпіння Покійний діждався великої релігійної і національної втіхи і заспокоєння: в 1940 році німецька влада передала православним їх парафіяльну церкву в Спасі. Про повернення церкви найбільше хлопотався також Василь Гресюк. Він же найбільше попрацював і над її упорядкуванням.

В національно - громадянському житті на Холмщині небіжчик Василь Гресюк, починаючи від 1918. до 1939. років, приймав теж діяльну участь, зокрема у виборах до сойму і сенату восені 1922 р., причиняючись своєю працею до повної української побіди при виборах; він був делеґатом на всіх національних з'їздах Холмщини і Підляшшя; він працював як член у товаристві „Рідна Хата". До голосу й вказівок небіжчика Гресюка прислухувалось усе українське населення сіл: Столп'я, Спаса, Новосілок і цілої околиці. За щиру й віддану працю на користь громаді його любили, шанували й поважали, навіть поляки. Смерть його була легка й спокійна: він помер від старості.

В неділю 21. березня ц. р. відбувся величавий похорон заслуженого громадянина Холмщини. Жалібний похід розгорнувся майже на цілий кілометр, співав хор і несено багато вінків. Після виносу тіла з хати, на дворі прощав небіжчика член консисторії о. прот. Євген Барщевський з Холма, настоятель його парафії. В церкві над домовиною виголосив слово член консисторії о. прот. Володимир Мархева з Холма. Над могилою на цвинтарі промовляв о. Віталій Сагайдаківський з Бозька і о. Антін Утанський з Чулиць. Останнім прощав Покійника член консисторії і бувший посол п. Семен Любарський з Холма, з яким Покійний співпрацював від багатьох літ. Вічна Пам'ять заслуженому селянському діячеві, якого жертвенне життя хай буде прикладом для молодшого холмського покоління!

СВЯТО ШЕВЧЕНКА В ШКОЛІ ДОМАШНЬОГО ГОСПОДАРСТВА

Знана зі своєї рухливости у Холмі жіноча школа домашнього господарства, спільно з учасницями однорічного курсу садівничок величаво обходили 28. березня ц. р. Шевченківські роковини. На свято прибули Владика Іларіон, окружний шкільний радник п. Рістау, голова УДК капелйт. Шрамченко, шкільні інспектори пп. Фаст і Литвинець, культ. освітній референт УДК п. Ренда, численні прошені гості й батьки учениць. В гарно прибраній портретами та рушниками шкільній залі, входячого Владику учениці повитали співом „Ісполаети Деспота" та короткою промовою, яку виголосила учениця Зинаїда Кірик.

Сама програма свята була підготовлена і виконана дуже старанно. Під час деклямації „Розрита могила" (Н. Пилишко) й „Лічу в неволі" (Є. Петрушко) дехто з присутніх обсправ слъози зі зворушення, а дириґентка хору (В. Міщук, учениця курсу садівничок) за бездоганне виконання хорових співів (Заповіт, Реве та стогне, Така її доля, Думи мої, Садок вишневий і інш.) від своїх і німецьких гостей здобула заслужені слова признання.

По закінченні офіційної програми свята, управа школи запросила гостей на спільну вечерю, під час якої запрошені мали змогу переконатися, що побіч національного виховання, школа звертає не меншу увагу на чисто фахову ділянку своєї шкільної програми.

Слід підкреслити, що всі організовані дотепер в школі домашнього господарства обходи національних свят, залишають по собі дуже миле й корисне враження, що є великою заслугою управи школи, а передовсім її управительки П. Марії Савич.

Вступні іспити до підгот. кляси Дер. Учит. Семінарії в Грубешеві відбудуться при кінці червня б. р. Подання о допущення складати до дня 31. травня залучаючи життєпись, відпис метрики і відпис останнього шкільного свідоцтва.

Дирекція

ОПІКА НАД УКРАЇНСЬКИМИ РОБІТНИКАМИ В НІМЕЧЧИНІ

Комісія опіки над українськими робітниками в Німеччині при Український Центральному Комітеті подала до відома всіх низових клітин УЦК, що згідно з вияснениями керманича Поштового Управління на Галичину п. дипл. інж. Буркгарта всі поштові уряди в Галичині обов'язані приймати без обмежень святочні пакунки для українських робітників у Німеччині. Згідно з вияснениям надінспектора митного уряду п. Ґрюндля такі пакети не підлягають ніяким митним оплатам.

Не вільно лише вкладати до пакетів більшої кількости тютюну чи тютюнових виробів, ані алькоголевих напитків. До кожного пакету треба долучити митну деклярацію. Всі посилки мусять бути добре опаковані.

ПРОДУКУЙМО ВЛАСНЕ НАСІННЯ

(*) Городничий Союз, який нараховує тепер 1500 членів, звернув усю увагу на відбудову й розбудову поодиноких господарств. У зв'язку з тим звертає увагу своїм членам на труднощі в здобуванні насіння і в доставі цього насіння з інших областей. Щоб засобитися насінням на майбутнє, треба вже тепер подбати про відповідну його продукцію, а саме:

1) призначити вже тепер добре знавожений ґрунт під управу насіння,

2) проготовити, вибрати й провірити найдрібніші висадки капусти, моркви, петрушки, цибулі, буряків і інших,

3) при висадці звертати увагу на відповідне віддалення (400—500 м.), щоб уникнути схрещення деяких родів насіння підчас їх квітніння. Це відноситься очевидно до великих городів,

4) зазначити висадки на поодиноких ґрунтах окремими табличками з назвами відмін і ґатунків.

В той спосіб продуценти виплекають собі відповідне насіння й не мусітимуть спроваджувати його з Райху, чи інших областей.

Продукція насіння у власному обсягу відноситься не лиш до великих господарств, але й до малих городців згідно з кличем 1943 р. — "боремося за якнайбільшу продукцію".

Статті, дописи й завваги до „Холмської Землі", які торкаються Холмщини й Підляшшя, просимо слати на адресу: Д-р Степан Баран, Холм, вул. Коперника 17, тел. 79.

За редакцію відповідає М. Хомяк у Кракові. Видає »Українське Видавництво«, Краків, вул. Райхсштрассе 34. II. Телефон 230-39.
З друкарні »Нова Друкарня Денникова« під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigenteil: M. Chomiak, Krakau. Verlag: „Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau. Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. Druck: „Neue Zeitungsdruckerei", Kommissarische Verwaltung, Krakau, Orzeszkowagasse 7. Fernsprecher 102-79